TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2013. gada 30. maijā *

Direktīva 93/13/EEK — Patērētāju līgumos ietverti negodīgi noteikumi — Valsts tiesas pēc savas ierosmes veikta līguma noteikuma negodīguma pārbaude — Sekas, kuras valsts tiesai jāņem vērā, ja konstatēts noteikuma negodīgums

Lieta C-397/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Fővárosi Bíróság* (Ungārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 12. jūlijā un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 27. jūlijā, tiesvedībā

Erika Jőrös

pret

Aegon Magyarország Hitel Zrt.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*], tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], E. Levits, M. Safjans [*M. Safjan*] un M. Bergere [*M. Berger*] (referente),

ģenerāladvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Ungārijas valdības vārdā – *K. Szíjjártó* un *Z. Fehér*, pārstāvji,

— Spānijas valdības vārdā – *A. Rubio González*, pārstāvis,

— Eiropas Komisijas vārdā – *M. Owsiany-Hornung*, kā arī *M. van Beek* un *V. Kreuschitz*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – ungāru.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.), un īpaši tās 6. panta 1. punkta, interpretāciju.

2 Šis lūgums ir ticis iesniegts tiesvedībā starp *E. Jőrös* un *Aegon Magyarország Hitel Zrt.* (turpmāk tekstā – "*Aegon*") par summām, kas maksājamas atbilstoši starp lietas dalībniekiem noslēgtajam aizdevuma līgumam.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā negodīgi noteikumi ir definēti šādi:

"Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam."

4 Šīs direktīvas 4. panta 1. punktā ir precizēts, ka:

"[..] līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs."

5 Atbilstoši minētās direktīvas 5. pantam:

"Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. [..]"

6 Par noteikuma negodīguma konstatēšanas sekām šīs pašas direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts šādi:

"Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem."

Valsts tiesības

Materiālās tiesību normas

7 Atbilstoši 1959. gada IV likuma par Civilkodeksu 209. panta 1. punktam (*a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény*, turpmāk tekstā – "Civilkodekss"), kurš bija spēkā pamatlietā aplūkotā aizdevuma līguma noslēgšanas brīdī, "līguma vispārīgie nosacījumi, kā arī tādi patērētāju līguma noteikumi, kas nav tikuši atsevišķi saskaņoti, ir negodīgi gadījumā, ja tie pretēji labticības un godīguma prasībām līdzēju tiesības un pienākumus, kas izriet no līguma, vienpusēji un nepamatoti noteic par sliktu tam līgumslēdzējam, kurš nav sagatavojis šos noteikumus".

8 Civilkodeksa 209/A panta 2. punktā ir paredzēts, ka šādi noteikumi nav spēkā.

9 Valdības 1999. gada 5. februāra Dekrēta 18/1999 (II. 5.) par noteikumiem, kuri ir jāuzskata par negodīgiem patērētāju līgumos (*a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló* 18/1999 (II. 5.) *kormányrendelet*; *Magyar Közlöny* 1999/8), 2. panta d) punktā ir paredzēts, ka patērētāju līgumos par negodīgiem, ja vien nav pierādīts pretējais, tiek uzskatīti it īpaši tādi līguma noteikumi, kuri ļauj pakalpojuma sniedzējam vienpusēji grozīt līgumu, nenorādot [šādas rīcības] pamatotu iemeslu, un it īpaši palielināt līgumā noteiktās finansiālās atlīdzības summu, vai tādi [noteikumi], kuri ļauj tam vienpusēji grozīt līgumu tajā paredzēta pamatota iemesla dēļ, ja šajā gadījumā patērētājam nav tiesību tūlītēji atteikties no līguma vai izbeigt to.

Procesuālās tiesību normas

10 Saskaņā ar 1952. gada III likuma par Civilprocesa likumu (*a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törveny*, turpmāk tekstā – "Civilprocesa kodekss") 3. panta 2. punktu, izņemot likumā precizētus gadījumus, tiesai ir saistoši lietas dalībnieku izvirzītie prasījumi un argumenti.

11 Atbilstoši Civilkodeksa 23. panta 1. punkta k) apakšpunktam strīdu, kuru priekšmets ir negodīgu līguma noteikumu atzīšana par spēkā neesošiem atbilstoši Civilkodeksa 209/A panta 2. punktam, izskatīšana ietilpst apgabaltiesu kompetencē.

12 *Legfelsőbb Bíróság* (Ungārijas Augstākā tiesa) jauktās civillietu palātas 2010. gada 28. jūnija atzinumā 2/2010/VI.28./PK par noteiktiem procesuāliem jautājumiem, kuri rodas tiesvedībās par spēkā neesamības atzīšanu, ir sniegti šādi precizējumi:

"4. a) tiesām pēc savas ierosmes ir jāatzīst [līgums] par spēkā neesošu tikai tad, ja šī spēkā neesamība ir acīmredzama un [tā] nepārprotami izriet no tiesas rīcībā esošajiem pierādījumiem. [..]

b) tiesai arī ir pienākums pēc savas ierosmes atzīt [līgumu] par spēkā neesošu tiesvedībā otrās instances tiesā, ja spēkā neesamības iemesls skaidri izriet no pirmās instances tiesvedībā pieejamās informācijas. [..]

5. a) [..] Civillietā tiesai principā ir saistošs prasības pieteikumā ietvertais faktu izklāsts, tā priekšmets un tādējādi arī tiesības, kuras lietas dalībnieks vēlas īstenot. Atbilstoši Civilprocesa kodeksa 121. panta 1. punkta c) apakšpunktam prasības pieteikumā ir jānorāda īstenojamās tiesības, bet ne konkrēts juridiskais pamatojums. Tādējādi prasības pieteikuma saistošums nenozīmē, ka tiesai ir saistošs lietas dalībnieka norādītais kļūdainais juridiskais pamatojums. Ja lietas dalībnieka izklāstītie fakti prasībai vai pretprasībai rada citu pamatu, tiesa tiesiskās attiecības var kvalificēt pati.

[..]"

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

13 2007. gada 4. jūlijā *E. Jőrös* noslēdza aizdevuma līgumu ar *Aegon* par aptuveni 160 000 Šveices franku (CHF), kas tai tika izmaksāti Ungārijas forintos (HUF), un līguma beigas tika paredzētas 2024. gada 15. augustā.

14 Līgumā, kas bija noslēgts atbilstoši veidlapai, kuros bija ietverti kredītiestādes iepriekš sagatavoti līguma noteikumi, līguma noslēgšanas brīdī bija paredzēta procentu likme 4,5 % gadā un apkalpošanas maksa 2,2 % gadā. Komisijas maksa par [aizdevuma] izmaksu bija 1,5 % no kopējās aizdevuma summas, bet tā nevarēja būt mazāka par CHF 250 un lielāka par CHF 1759, un tā bija jāatmaksā, līgumam beidzoties. Tādējādi kopējā gada procentu likme bija 7,658 % apmērā.

15 Starp *E. Jőrös* un *Aegon* noslēgtā aizdevuma līguma II Vispārējās sadaļas 3.2. noteikumā bija noteikts, ka katra finanšu gada beigās kreditoram ir tiesības mainīt apkalpošanas maksu nākamajam finanšu gadam saskaņā ar tobrīd spēkā esošajiem tarifiem tādā veidā, kāds noteikts tobrīd spēkā esošajos šī uzņēmuma iekšējos normatīvajos aktos.

16 Šī līguma 8.2. noteikumā bija paredzēts, ka kreditoram ir tiesības vienpusēji mainīt procentu likmes citu minētajā līgumā paredzēto maksu apmēru, kā arī ieviest jaunus komisijas un izdevumu maksu veidus gadījumā, ja mainās darījuma finansēšanai nepieciešamās izmaksas.

17 Šī paša līguma 12.2. noteikumā ir noteikts, ka, ja jebkādu tiesiskā regulējuma normu grozījumu vai to interpretācijas maiņas rezultātā *Aegon* rodas jaunas izmaksas, kuras tā iepriekš nebūtu varējusi paredzēt, noslēdzot līgumu, tad aizņēmējam pēc kredītiestādes lūguma ir pienākums iemaksāt summu, kas sedz kredītiestādes izmaksas, vai arī kredītiestādei šajā gadījumā ir tiesības vienpusēji mainīt aizdevuma procentus un komisijas maksas apmēru.

18 Aizdevuma līgumā gadījumā, ja kredītiestāde vienpusēji groza noslēgto līgumu, aizņēmējam nebija paredzētas tiesības tūlītēji izbeigt līgumu.

19 *E. Jőrös* cēla prasību pret *Aegon* – aizdevēju – *Pesti Központi kerületi bíróság* (Peštas apgabaltiesā). Savā prasībā viņa norādīja, ka aizdevuma līgums ir daļēji spēkā neesošs, jo tā noteikumiem esot augļošanas raksturs, tie esot pretēji labām paražām un fiktīvi. Tomēr viņa nelūdza tiesai atzīt šo līgumu par daļēji spēkā neesošu tā noteikumu negodīguma dēļ.

20 *Pesti Központi kerületi bíróság* ar 2010. gada 2. decembra spriedumu noraidīja *E. Jőrös* prasību. No šī sprieduma motīviem izriet, ka *E. Jőrös* nebija pierādījusi aizdevuma līguma noteikumu augļošanas raksturu, pretrunīgumu labām paražām un fiktīvumu.

21 *E. Jőrös* šo spriedumu pārsūdzēja *Fővárosi Bíróság* (tagad – *Fővárosi Törvényszék*). Viņa norāda uz aizdevuma līguma 3.2., 8.1., 8.2. un 12.2. noteikuma spēkā neesamību, apgalvojot, ka tie ir acīmredzami pretrunā labām paražām, jo tie sniedzot aizdevējam iespēju vienpusēji grozīt līguma noteikumus, un ka tie turklāt liek aizņēmējam atbildēt par sekām, kuras radušās aizdevēja vēlāk izdarītu grozījumu rezultātā, bet kuras aizņēmējs nevar ietekmēt. Viņa norāda, ka pēc grozījumiem, kas izdarīti šo noteikumu piemērošanas rezultātā, aizdevuma summa un amortizācijas izmaksas esot pieaugušas tiktāl, ka viņa vairs nespēj tos samaksāt.

22 Šādos apstākļos *Fővárosi Bíróság* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

> “1) Vai valsts tiesas rīcība atbilst Direktīvas [93/13] 7. panta 1. punkta noteikumiem, ja, pārbaudot, vai kāds no vispārējiem līgumu noteikumiem, uz kuru attiecas prasība, ir negodīgs, tā, pamatojoties uz šo iemeslu, izvērtē minētā līguma spēkā neesamību, pat ja lietas dalībnieki to īpaši nav lūguši?
>
> 2) Vai valsts tiesai patērētāja celtas prasības ietvaros ir jārīkojas pirmajā jautājumā aprakstītajā veidā, kaut arī parasti, ja cietusī puse iesniedz prasību saistībā ar šo iemeslu, spēkā neesamības atzīšana, kuras pamatā ir vispārēja līguma noteikuma negodīgais raksturs, nav apgabaltiesas, bet augstākas instances tiesas kompetencē?
>
> 3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša, vai valsts tiesa arī tiesvedībā apelācijas instancē var izvērtēt vispārējā līguma noteikuma negodīgo raksturu, ja tas nav ticis izvērtēts pirmās instances tiesas procesā un saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu apelācijas tiesvedībā parasti nevar tikt ņemti vērā jauni fakti un iesniegti jauni pierādījumi?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par trešo jautājumu

23 Ar šo jautājumu, kurš ir jāpārbauda vispirms, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīva 93/13 ir interpretējama tādējādi, ka valsts tiesai, kurai jāizskata apelācijas sūdzība par starp profesionāli un patērētāju noslēgta tāda līguma, kura pamatā ir profesionāļa iepriekš izstrādāta veidlapa, spēkā esamību, ir tiesības pārbaudīt apstrīdēto līguma noteikumu spēkā esamību, ja neesamības pamats nav ticis izvirzīts pirmajā instancē un atbilstoši valsts tiesībām apelācijas instancē jaunus faktus un pierādījumus vērā ņemt nedrīkst.

24 Vispirms ir jānorāda – kā to uzsvērusi Eiropas Komisija –, ka iesniedzējtiesas nolēmumā nav nekādu norāžu par to, ka pamatlietas dalībnieki apelācijas tiesvedībā būtu iesnieguši kādus jaunus faktus vai pierādījumus. Ja trešais jautājums būtu interpretējams tādējādi, ka tas daļēji attiecas uz problēmu, vai tiesai, kurai jāizskata apelācijas sūdzība par starp profesionāli un patērētāju noslēgta līguma noteikumu spēkā esamību, ir jāpieņem jauni fakti un pierādījumi, tad jāteic, ka šī jautājuma daļa ir hipotētiska un tādēļ nepieņemama (skat. pēc analoģijas tostarp 2013. gada 29. janvāra spriedumu lietā C-396/11 *Radu*, 24. punkts).

25 Lai atbildētu uz jautājuma pieņemamo daļu, ir jāatgādina, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts, atbilstoši kuram negodīgi noteikumi patērētājam nav saistoši, ir imperatīva norma, kuras mērķis ir aizstāt formālo līdzsvaru, kas izveidots ar līgumu starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, ar reālu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (skat. it īpaši 2012. gada 14. jūnija spriedumu lietā C-618/10 *Banco Español de Crédito*, 40. punkts, un 2013. gada 21. februāra spriedumu lietā C-472/11 *Banif Plus Bank*, 20. punkts).

26 Lai nodrošinātu Direktīvā 93/13 paredzēto aizsardzību, Tiesa jau vairākas reizes ir uzsvērusi, ka nevienlīdzīgu situāciju starp patērētāju un profesionāli var izlīdzināt tikai ar pozitīvu iejaukšanos no to personu puses, kas pašas nav līguma slēdzējas (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Banco Español de Crédito*, 41. punkts, un *Banif Plus Bank*, 21. punkts, kā arī tajā minēto judikatūru).

27 Ņemot vērā šos apsvērumus, ka Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesai, ja tās rīcībā ir nepieciešamie tiesību un faktiskie elementi, pēc savas iniciatīvas ir jāizvērtē Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikuma negodīgais raksturs un, to veicot, ir jāizlīdzina starp patērētāju un profesionāli pastāvošā nevienlīdzība (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Banco Español de Crédito*, 42.–44. punkts, un *Banif Plus Bank*, 22.–24. punkts).

28 Līdz ar to uzdevums, kas valsts tiesai attiecīgajā jomā dots saskaņā ar Savienības tiesībām, nenozīmē vien pilnvaras lemt par attiecīgo līguma noteikumu negodīgumu, bet arī pienākumu šo jautājumu vērtēt pēc savas ierosmes, ja tās rīcībā ir vajadzīgais juridiskais un faktiskais pamatojums (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Banco Español de Crédito*, 43. punkts, un lietā *Banif Plus Bank*, 23. punkts).

29 Attiecībā uz šo pienākumu īstenošanu valsts tiesā, kurai jāizskata apelācijas sūdzība, ir jāatgādina, ka, ja nav atbilstoša Savienības tiesiskā regulējuma, pārsūdzības procesuālie noteikumi, kas paredzēti, lai nodrošinātu attiecīgajām personām Savienības tiesībās paredzēto tiesību aizsardzību, ir jāparedz dalībvalstu iekšējā tiesību sistēmā saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu. Tomēr šī kārtība nedrīkst būt nelabvēlīgāka par to, kas reglamentē līdzīgas iekšzemes situācijas (līdzvērtības princips), ne arī tāda, kas padara faktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Savienības tiesību sistēmā paredzēto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips) (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Banco Español de Crédito*, 46. punkts, un lietā *Banif Plus Bank*, 26. punkts).

30 Par līdzvērtīguma principu ir jānorāda, ka no šī principa izriet, ka, ja valsts tiesai, kurai jālemj par apelācijas sūdzību, ir iespēja vai pienākums pēc savas ierosmes izvērtēt tiesību akta spēkā esamību atbilstoši valsts imperatīvajām tiesību normām, pat ja šī pretruna nav tikusi izvirzīta pirmajā instancē, tai šāda kompetence ir jāīsteno arī pēc savas ierosmes, izvērtējot, vai atbilstoši Direktīvas 93/13 normām par negodīgu ir atzīstams tās piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikums. Gadījumā, ja iesniedzējtiesa konstatē, ka iekšēja rakstura situācijās tai ir šāda kompetence, tad tādā situācijā, kāda ir pamatlietā – kad ir apdraudēta Savienības tiesībās paredzētā patērētāju tiesību aizsardzība –, tai šī kompetence ir jāīsteno (šajā ziņā skat. 2009. gada 6. oktobra spriedumu lietā C-40/08 *Asturcom Telecomunicaciones*, Krājums, I-9579. lpp., 53. un 54. punkts, kā arī 2013. gada 30. maija spriedumu lietā C-488/11 *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, 45. un 46. punkts).

31 Katrā ziņā jānorāda, ka Tiesas rīcībā nav neviena elementa, kas tai radītu šaubas par pamatlietā izskatāmā tiesiskā regulējuma atbilstību šim principam.

32 Runājot par efektivitātes principu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru ikviens gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuāla tiesību norma padara neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Savienības tiesību piemērošanu, ir jāanalizē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi visā procesā, tā norisi un īpatnības dažādās valsts instancēs (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Banco Español de Crédito*, 49. punkts un tajā minētā judikatūra). Valsts tiesai atbilstošās valsts tiesību normas ir jāinterpretē un jāpiemēro pēc iespējas tā, lai efektīvi tiktu īstenotas Savienības tiesībās paredzētās tiesības.

33 Šajā lietā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka atbilstoši *Legfelsőbb Bíróság* jauktās civillietu palātas 2010. gada 28. jūnija atzinuma 2/2010/VI.28./PK 4. punkta b) apakšpunktam tiesai, kurai jāizskata apelācijas sūdzība, pēc savas ierosmes ir jāņem vērā spēkā neesamība, ja tās iemesls skaidri izriet no pirmās instances tiesvedības materiāliem.

34 Šī atzinuma 5. punkta a) apakšpunktā arī ir precizēts, ka, ja prasītāja izklāstītie fakti prasībai rada no šī lietas dalībnieka norādītā atšķirīgu juridisko pamatu, tiesa tai iesniegtās prasības pamatojumam pati var piešķirt atbilstošu juridisku kvalifikāciju.

35 Kā savos Tiesai iesniegtajos apsvērumos ir norādījusi Ungārijas valdība, no šī atzinuma var secināt, ka Ungārijas tiesību sistēmā apelācijas instances tiesa, ja tai ir nepieciešamie faktiskie un juridiskie elementi, var pēc savas ierosmes – arī pārkvalificējot prasības juridisko pamatojumu – izvērtēt, vai no šiem elementiem ir secināms līguma noteikuma spēkā neesamības pamats, pat ja lietas dalībnieks, kas uz to būtu varējis atsaukties, šo spēkā neesamības pamatu nav norādījis.

36 Kā atgādināts iepriekš šī sprieduma 30. punktā, ja apelācijas tiesai ir šāda kompetence valsts iekšējās situācijās, tai tā ir jāīsteno tādā situācijā, kāda ir pamatlietā, kurā apdraudētas patērētājam Direktīvā 93/13 paredzētās tiesības.

37 Šādos apstākļos jāuzskata, ka pamatlietā piemērojamās valsts procesuālās tiesību normas pašas par sevi nešķiet esam tādas, kas Direktīvā 93/13 paredzēto patērētāju tiesību aizsardzību padarītu par neiespējamu vai pārmērīgi grūtu.

38 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 93/13 ir interpretējama tādējādi, ka valsts tiesai, kurai jāizskata apelācijas sūdzība par starp profesionāli un patērētāju noslēgta tāda līguma, kura pamatā ir šī profesionāļa iepriekš izstrādāta veidlapa, spēkā esamību, atbilstoši valsts procesuālajām tiesību normām ir tiesības pārbaudīt jebkādu spēkā esamības pamatu, kurš skaidri izriet no pirmajā instancē iesniegtajiem elementiem, un attiecīgā gadījumā atbilstoši konstatētajiem faktiem pārkvalificēt norādīto juridisko pamatojumu, lai atzītu minētos noteikumus par spēkā neesošiem, tai pēc savas ierosmes vai pārkvalificējot prasības juridisko pamatojumu, ir jāizvērtē noteikumu negodīgums atbilstoši šīs direktīvas kritērijiem.

Par pirmo jautājumu

39 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai Direktīvas 93/13 7. pants ir interpretējams tādējādi, ka valsts tiesa, kura ir konstatējusi līguma noteikuma negodīgumu, pēc savas ierosmes var pārbaudīt, vai līgums šī iemesla dēļ ir jāatceļ, pat ja lietas dalībnieki šādu prasījumu nav izvirzījuši.

40 Attiecībā uz individuālu patērētāju prasībām atbilstoši Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta teikuma pirmajai daļai dalībvalstīm ir jāparedz, ka negodīgi noteikumi "atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam".

41 Tiesa šo normu ir interpretējusi tādējādi, ka valsts tiesai saskaņā ar valsts tiesībām ir jāņem vērā visas sekas, kas no attiecīgās klauzulas negodīguma konstatējuma izriet saskaņā ar valsts tiesībām, lai pārliecinātos, ka tā nav saistoša šim patērētājam (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Banco español de Crédito*, 63. punkts, un lietā *Banif Plus Bank*, 27. punkts). Tomēr Tiesa ir precizējusi, ka, ja valsts tiesa atzīst līguma noteikumu par negodīgu, tā to nedrīkst piemērot, izņemot gadījumu, ja patērētājs, pēc tam, kad šī tiesa tam visu paskaidrojusi, pret to iebilst (šajā ziņā skat. 2009. gada 4. jūnija spriedumu lietā C-243/08 *Pannon GSM*, Krājums, I-4713. lpp., 35. punkts).

42 No šīs judikatūras izriet, ka Direktīvā 93/13 paredzētās aizsardzības pilnīga efektivitāte nosaka, lai valsts tiesa, kas pēc savas ierosmes konstatējusi noteikuma negodīgumu, ņemtu vērā visas šāda konstatējuma sekas, negaidot, līdz patērētājs, kurš ir informēts par savām tiesībām, iesniedz pieteikumu, prasot, lai minētais noteikums tiktu atcelts (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Banif Plus Bank*, 28. punkts, un lietā *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito*, 50. punkts).

43 Kā Tiesa jau ir atzinusi, tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā, kurā paredzēta negodīgu noteikumu spēkā neesamība, atbilst Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta prasībām (skat. 2012. gada 26. aprīļa spriedumu lietā C-472/10 *Invitel*, 39. un 40. punkts).

44 Valsts tiesai turklāt ir arī jāizvērtē attiecīgā noteikuma negodīguma konstatēšanas ietekme uz attiecīgā līguma spēkā esamību un jānosaka, vai līgums varētu pastāvēt bez šī noteikuma (šajā ziņā skat. 2010. gada 16. novembra rīkojumu lietā C-76/10 *Pohotovosť*, Krājums, I-11557. lpp., 61. punkts).

45 Šajā ziņā Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta beigās ir norādīts, ka "līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem" (2012. gada 15. marta spriedums lietā C-453/10 *Pereničová* un *Perenič*, 29. punkts).

46 Kā Tiesa ir norādījusi, Savienības likumdevēja mērķis Direktīvas 93/13 ietvaros faktiski ir radīt līdzsvaru starp līgumslēdzējām pusēm, principā saglabājot līguma spēkā esamību kopumā, nevis izbeigt visu to līgumu darbību, kuros ir ietverti negodīgi noteikumi (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Pereničová* un *Perenič*, 31. punkts).

47 Attiecībā uz kritērijiem, kas ļauj izvērtēt, vai līgums faktiski var turpināt pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem, Tiesa ir atzinusi, ka gan Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta teksts, gan ar komercdarbības tiesisko drošību saistītās prasības liecina par objektīvu pieeju šīs tiesību normas interpretēšanā (iepriekš minētais spriedums lietā *Pereničová* un *Perenič*, 32. punkts). Katrā ziņā, tā kā ar šo direktīvu ir veikta tikai daļēja un minimāla valstu tiesību aktu par negodīgiem līguma noteikumiem saskaņošana, tai nav pretrunā situācija, ka, ievērojot Savienības tiesības, starp profesionāli un patērētāju noslēgts līgums, kurā ir viens vai vairāki negodīgi noteikumi, var tikt atzīts par kopumā spēkā neesošu, ja izrādās, ka tādējādi var nodrošināt labāku patērētāja aizsardzību (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Pereničová* un *Perenič*, 35. punkts).

48 Tādēļ uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka valsts tiesai, kura konstatē līguma noteikuma negodīgumu, pirmkārt, negaidot patērētāja prasību par to, ir jāņem vērā visas sekas, kas atbilstoši valsts tiesībām izriet no šādas konstatācijas, lai pārliecinātos, ka patērētājam minētais noteikums nav saistošs, un, otrkārt, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, ir jāizvērtē, vai attiecīgais līgums var turpināt būt spēkā bez attiecīgā noteikuma.

Par otro jautājumu

49 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīva 93/13 ir interpretējama tādējādi, ka valsts tiesa, kura pēc savas ierosmes konstatējusi līguma noteikuma negodīgumu, var pārbaudīt, vai līgums tādēļ ir jāatceļ, kaut arī atbilstoši valsts procesuālajām tiesību normām prasības par negodīgu līguma noteikumu atcelšanu ietilpst citas tiesu iestādes kompetencē.

50 Šajā ziņā ir jāteic, ka katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānorāda tiesa, kas ir kompetenta izskatīt strīdus par no Savienības tiesībām izrietošu individuālu tiesību apdraudējumiem, jo katrā gadījumā par šo tiesību aizsardzības nodrošināšanu ir atbildīgas dalībvalstis. Ņemot vērā šo, Tiesai nav jāpiedalās kompetences problēmu risināšanā, kuras valsts tiesu organizācijas ietvaros var rasties noteiktu Savienības tiesībās balstītu juridisku situāciju kvalifikācijas saistībā (skat. it īpaši 1997. gada 17. septembra spriedumu lietā C-54/96 *Dorsch Consult*, *Recueil*, I-4961. lpp., 40. punkts, un 2003. gada 22. maija spriedumu lietā C-462/99 *Connect Austria*, *Recueil*, I-5197. lpp., 35. punkts).

51 Katrā ziņā, kā tika atgādināts šī sprieduma 43. un 44. punktā, Tiesa Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu ir interpretējusi tādējādi, ka valsts tiesai ir jāņem vērā visas sekas, kuras atbilstoši valsts tiesībām izriet no attiecīgā noteikuma negodīguma konstatācijas, lai pārliecinātos, ka patērētājam tas nav saistošs.

52 Šādos apstākļos no valsts tiesību interpretēšanas atbilstoši Savienības tiesībām, kā arī no patērētāju tiesību aizsardzības prasībām izriet, ka valsts tiesai savas procesuālās tiesību normas ir jāpiemēro pēc iespējas tā, lai sasniegtu šīs Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā paredzēto mērķi.

53 Uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 93/13 ir interpretējama tādējādi, ka valsts tiesai, kas pēc savas ierosmes ir konstatējusi līguma noteikuma negodīgumu, savas procesuālās tiesību normas ir jāpiemēro tā, ka tiek ņemtas vērā visas sekas, kas atbilstoši valsts tiesībām izriet no attiecīgā līguma negodīguma konstatācijas, lai pārliecinātos, ka patērētājam šis noteikums nav saistošs.

Par tiesāšanās izdevumiem

54 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

1) Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīva 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos ir interpretējama tādējādi, ka valsts tiesai, kurai jāizskata apelācijas sūdzība par starp profesionāli un patērētāju noslēgta tāda līguma, kura pamatā ir minētā profesionāļa iepriekš izstrādāta veidlapa, spēkā esamību, atbilstoši valsts procesuālajām tiesību normām ir tiesības pārbaudīt jebkādu spēkā esamības pamatu, kurš skaidri izriet no pirmajā instancē iesniegtajiem elementiem, un attiecīgā gadījumā atbilstoši konstatētajiem faktiem pārkvalificēt norādīto juridisko pamatojumu, lai atzītu minētos noteikumus par spēkā neesošiem, tai pēc savas ierosmes vai pārkvalificējot prasības juridisko pamatojumu, ir jāizvērtē noteikumu negodīgums atbilstoši šīs direktīvas kritērijiem;

2) Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka valsts tiesai, kura konstatē līguma noteikuma negodīgumu, pirmkārt, negaidot patērētāja prasību par to, ir jāņem vērā visas sekas, kas atbilstoši valsts tiesībām izriet no šādas konstatācijas, lai pārliecinātos, ka patērētājam minētais noteikums nav saistošs, un, otrkārt, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, ir jāizvērtē, vai attiecīgais līgums var turpināt būt spēkā bez attiecīgā noteikuma;

3) Direktīva 93/13 ir interpretējama tādējādi, ka valsts tiesai, kas pēc savas ierosmes ir konstatējusi līguma noteikuma negodīgumu, savas procesuālās tiesību normas ir jāpiemēro tā, ka tiek ņemtas vērā visas sekas, kas atbilstoši valsts tiesībām izriet no attiecīgā līguma negodīguma konstatācijas, lai pārliecinātos, ka patērētājam šis noteikums nav saistošs.

[Paraksti]